

Riitta Lahtisen väitöstilaisuudessa 1.2.2008

Kuvat: Kalle Kiviniemi

Yläkuvassa väitöstilaisuus on aluillaan, Riitta Lahtinen pöydän takana oikealla, kustos Jarkko Hautamäki keskellä ja vastaväittäjä Pirkko Routasalo vasemmalla. Alakuvassa Tuula Hartikainen ja Kai Leinonen onnittelevat tuoretta tohtoria.

2 • 2008

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Helmikuu

Riitta Lahtinen väitteli tohtoriksi

Englantilaisen kuurosokean vierailu Lapissa

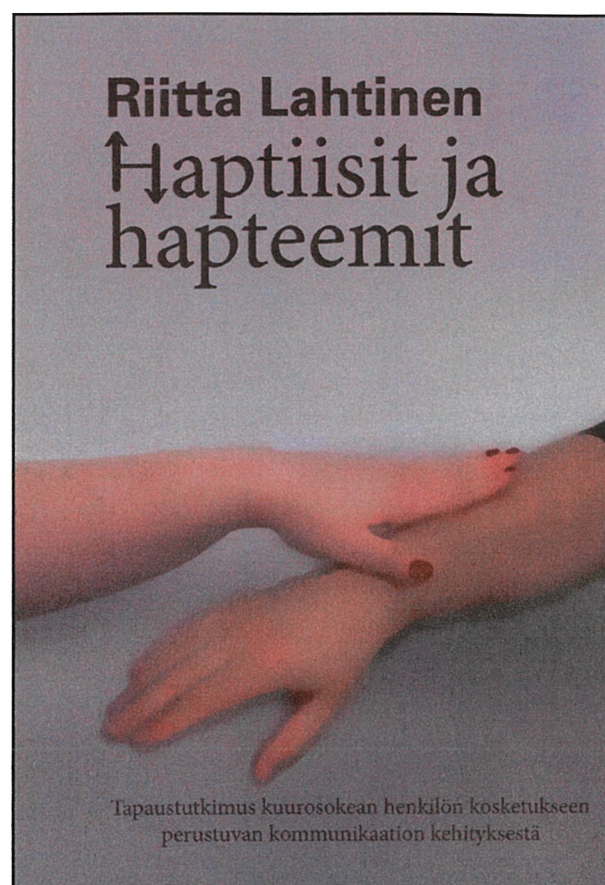

Hallitus 2008

Sisältö:

Pääkirjoitus: Monenlaista vaikuttamistyötä kuurosokeiden elämänlaadun parantamiseksi.....	3
Riitta Lahtisesta tuli meille tohtori.....	4
Kosketukseen perustuva kommunikatio sai kieliopin.....	7
Hallitus 2008.....	8
Retkellä Heurekassa.....	9
Viisi kysymystä.....	10
Kuurosokea Helen toteutti unelmasa koiravaljakkoajelusta.....	11
Teija tuuraa Jormaa.....	12
Kuukauden aforismi.....	13
Runo: Laskiaisena.....	13
Ihana ilta Sampolan keittiössä.....	14
Kotimiehenä ja Vili-koiran renkinä..	15
Muistoja Oulun kerhon taipaleelta..	17
Kuvia Riitta Lahtisen väitöstilaisuudesta 1.2.2008.....	20

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy torstaina 20.3. Aineiston viimeinen jättöpäivä on 4.3.

Riitta Lahtisen väitöskirjatyön kansi.

Kannen kuvassa englantilainen kuurosokea **Helen Browne** lapinrumpu kädessään lampaantaljoista tehdyn "ruokon" edessä. Kymmenestä lampaantaljasta sekä poppanakankaasta tehty peitto on valmistettu **Helvin** taidehuovuttamossa, aluesihteerin **Jorma Säynäjäkankaan** kotikylässä. Kuva: Jorma Säynäjäkangas.

TUNTOSARVI 34. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto:** Tuija Wetterstrand, **Toimitus:** Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. (09) 54953521, matkap. 040 7532026, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto:** Anu Mikkola (puheenjohtaja), Carita Halme, Esko Jäntti, Kauko Kokkonen, Merja Vähämaa, Raili Karisaari (sihteeri), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja). **Hinta:** Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteellä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känselförtelet ilmestyy 5 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka:** Kopio Niini, Tampere. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

Monenlaista vaikuttamistyötä kuurosokeiden elämänlaadun parantamiseksi

Jokaiselle kuuluu mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin, päättää omista asioistaan ja tulla kuulluksi. Kuluva vuosi on vaikuttamisen vuosi. Valtionhallinnossa on menossa sosiaaliturvauudistus, joka valmistuttuaan 2017 on historiamme laajin lainsäädännöllinen kokonaisuudistus. Työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä arvioidaan verotuksen, perusturvan sekä työttömyysturvan uudistaminen.

Sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä selvitetään myös sosiaalietuuksien verotus ja asiakasmaksut.

Tulkkipalvelu siirtyy Kelan vastuulle viimeisimmän tiedon mukaan vuonna 2010. Henkilökohtaista avustajajärjestelmää ollaan luomassa. Yhdistys on ollut alusta lähtien mukana vaikuttamassa näihin asioihin, jotta kuurosokeiden näkökulmat ja tarpeet tulevat otetuksi huomioon.

Helmikuun 1. päivä oli historiallinen. Kommunikaatiopäällikkö **Riitta Lahtinen** väitteli nimipäivänään kasvatustieteen tohtoriksi aiheena Hapti-

sit ja hapteemit. Riitta on luonut uusia käsitteitä ja merkityksiä kosketukselle, jotka liittyvät kommunikointiin.

Väitöstilaisuudessa oli läsnä noin 250 asiasta kiinnostunutta. Sali oli tupaten täynnä ja osa kuulijoista joutui seisomaan 2 ½ tuntia kestävän väittelytilaisuuden ajan. Kakku loppui kesken.

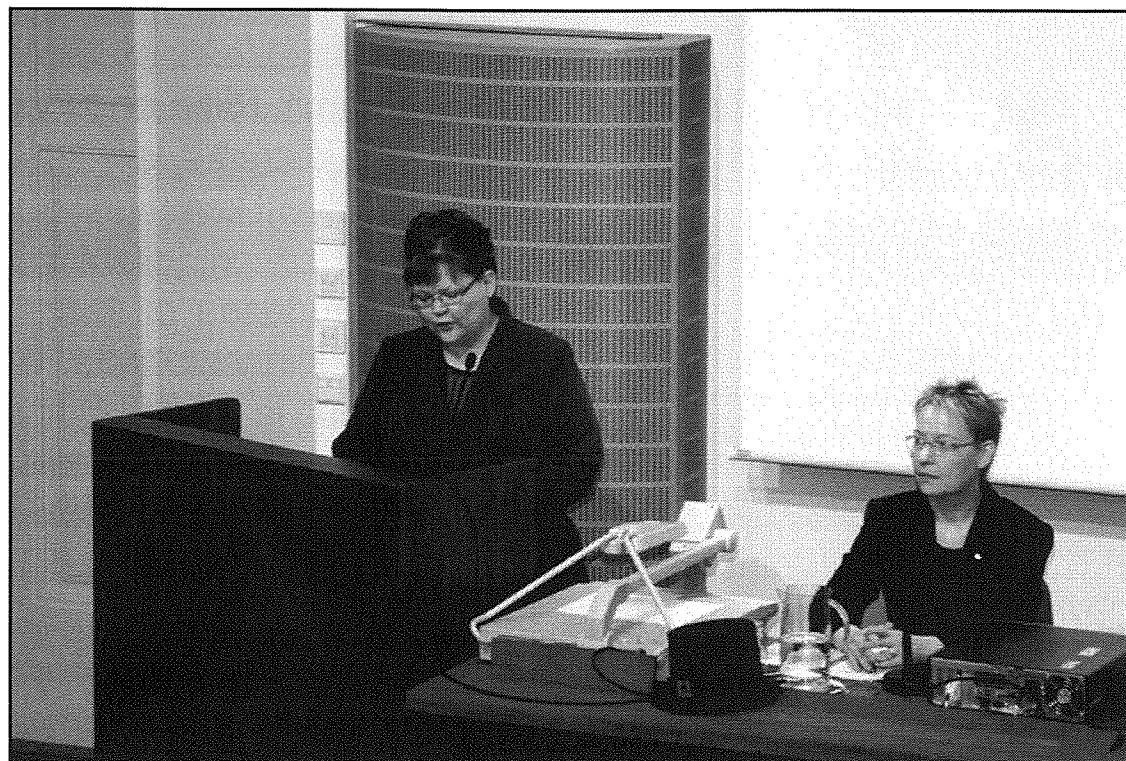
Myös maailmanlaajuisesti tämä tutkimus on ainutlaatuinen. Lehdistö ja muu media on ollut hyvin kiinnostunut asiasta. Kuurosokeus on saanut uutta näkyvyyttä eri näkökulmasta. Toivon, että lainsäädäntöön liittyvä vaikuttamistyö ja ennen kaikkea kasvatustieteen tohtorin Riitta Lahtisen upean työn vaikutukset tulevat näkyväksi laajemminkin kuurosokeiden elämässä.

Kosketus toimii kaikkialla, näin sanoi Riitta väitöstilaisuudessa. Näinhän se on. Kiitos Riitta.

Menestyksellistä vuotta Teille!

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja ■

Riitta Lahtisesta tuli meille tohtori

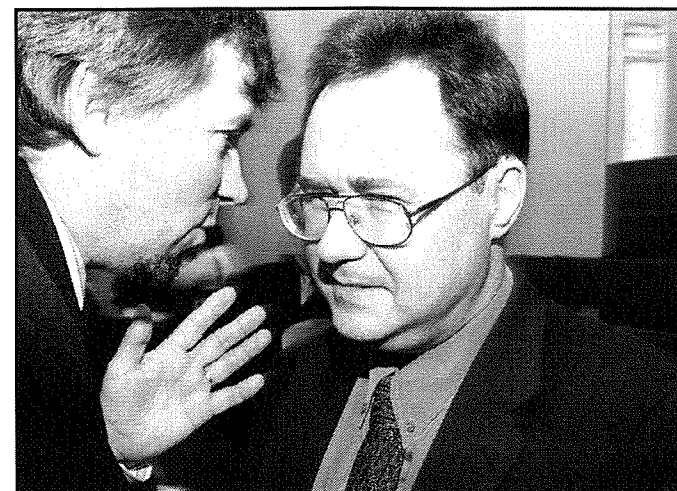
Riitta Lahtinen kertoi väitöstilaisuuden aluksi tutkimuksensa taustoista. Vieressä istumassa vastaväittäjä Pirkko Routasalo.

Ari Suutarla

Riitan nimipäivänä, perjantaina ensimmäisenä helmikuuta kasvatustieteen lisensiaatti, Suomen Kuurosokeat ry:n kommunikaatiopäällikkö **Riitta Lahtinen** esitti tarkastettavaksi väitöskirjatutkimuksensa psykologian laitoksen tiloissa Helsingin Kruununhaassa. Vastaväittäjänä oli professori **Pirkko Routasalo** ja kustoksena professori **Jarkko Hautamäki**. Väitöskirjan aiheena oli "Haptiisit ja hapteemit - tapaustutkimus kuurosoke-

an henkilön kosketukseen perustuvan kommunikaation kehityksestä".

Riitta Lahtinen on ensimmäinen kuurosokeusosalalla väitellyt tohtori Suomessa. Nämä "haptiisit ja hapteemit" tarkoittavat koskettelemisen eri muotoja ja tiedon välittämistä ja välittymistä erilaisten kosketusten kautta. Uraa uurtava työtä voi verrata siihen, missä viittomakielen tieteellinen tutkimus oli 1960-luvun alussa.

Toiminnanjohtaja Kai Leinosella on asiaa Russ Palmerille. Russ on Riitan avomies ja toimi väitöskirjan pääinformanttina.

Lahtisen työn taustana on humanistinen ihmiskäsitys. Siitä osoituksena vastaväittäjä piti esimerkiksi sitä, että Lahtinen aina puhuu kuurosokeasta henkilöstä, ei pelkästään kuurosokeasta.

Paljon sivistyssanoja

- Keskustelua seuratessa piti opetella sisältöjä uusille sanoille, kuten haptiisi, joka on jonkin lajin kosketusta, ja hapteemi, joka on taas haptiisin osanen. Koko koskettamisen perustuvan kommunikaatiojärjestelmän yläkäsite on sosiaalishaptinen kommunikaatio.

Riitta Lahtinen kertoi tehneensä tästä aiheesta tutkimustyötä nyt neljätoista vuotta eli kolmanneksen tähän astisesta elämästään. Aineistoa kuulonäkövammaisen henkilön kanssa

kommunikoinnista hän on saanut elämänkumppaninsa kautta, joka on kuurosokea henkilö. Vastaväittäjä piti tätä subjektiivista eli omaan kokemukseen pohjautuvaa osaa aineistosta työn vahvuutena, mutta myös sen heikkoutena.

Sujuva esiintyminen

Vastaväittäjä on hoitotieteen tutkija. Hän yritti pitää Lahtista tiukoilla hoitotieteen käsitteiden kautta. Väittelijä ei kuitenkaan mennyt tähän ansaan.

Alkujännityksen haihduttua Riitta Lahtisella oli todella sympaattinen ja sujuva yleisilme ja esiintyminen. Vastaväittäjän kysymyksiin Lahtinen vastasi selkeästi ja perusteellisesti, aiheensa selvästi halliten.

Uusi järjestelmä

Routasalo kysyi, onko Lahtisen ja hänen kumppaninsa kehittämä systeemi taktiillia pidemmälle menevä uusi, jalostunut kommunikaatiojärjestelmä, ja voiko sillä olla maailmanlaajuista tulevaisuutta.

Lahtinen selvitti, että useat keholle tehtävistä merkeistä on mukautettu kuurojen käyttämästä viittomakielestä, joka on erilainen joka maassa. Pieni osa merkeistä on sellaisia, jotka ymmärretään kielestä riippumatta. Myös kulttuuritausta vaikuttaa sii-

hen, miten kosketusta tulkitaan. Keholle tehtäviä merkkejä on käytetty kotioiloissa viestinnän tukena kautta aikojen. Mutta nyt näitä merkkejä, sosiaalisia pikaviestejä ja muuta, on ensimmäistä kertaa tutkittu systemaattisesti.

Mielenkiintoista oli kuulla, että tuntoaistin herkkyys lisääntyi tutkittavilla henkilöillä tutkimuksen kuluessa. Kosketus pieneni ja kosketuksella välitettävän viestin merkitys puolestaan laajeni. Usein kuulee sanottavan, että aistivammaisilla muut aistit herkistyvät. Riitta Lahtisen mielestä se pitää paikkansa, mutta herkistyminen on harjoittelun tulosta, se ei tapahdu automaattisesti.

Kosketus toimii

Sali oli aivan täynnä kuulijoita. Suomen Kuurosokeiden toiminnanjohtaja Kai Leinonen laski meitä olleen ainakin 230 henkeä. Väkeä seisoi seinien vierillä ja istui portailla.

Kun Riitta Lahtisesta viimein julistettiin tohtori, kätten taputuksilla ei tahotonut olla loppua. Suomalainen kuurosokeustyö ja kuurosokeustutkimus olivat kohdanneet yhden historiaan jäävän merkkipaalun.

Vastaväittäjä pyysi Lahtista ilmaisemaan tutkimuksen tulos tiiviisti yhdellä lauseella. Siihen Riitta Lahtinen vastasi: "Kosketus toimii kaikkialla!" ■

Väitöstilaisuuden yleisöä. Kaikki juttuun liittyvät kuvat on ottanut Kalle Kiviniemi.

Kosketukseen perustuva kommunikaatio sai kieliopin

Helsingin yliopistossa tarkastettu Riitta Lahtisen väitöskirja käsittelee kuurosokean henkilön kommunikaation kehittymistä. Se on ensimmäinen väitöskirjatason tutkimus aiheesta maailmassa.

Sosiaalishaptinen kommunikaatio

Sosiaalishaptinen kommunikaatio perustuu kosketukseen. Riitta Lahtinen osoittaa tutkimuksessaan, että se on toimiva keino jakaa kosketuksen avulla näön ja kuulon kautta saatavaa tietoa ympäristöstä, silloin kun kuvailuun ja tulkkaukseen ei ole riittävästi aikaa.

Hapteemit ja haptiisit

Kosketus jakautuu eri osatekijöihin. Nämä kosketuksen eri osatekijät Riitta Lahtinen on väitöskirjatyössään määritellyt käsitteellä hapteemi. Hapteemit kuten liike, painovoima, suunta, rytmi jne muodostavat kieliopin viestien vaihdolle.

Toinen peruskäsite tutkimuksessa on haptiisi. Haptiisit ilmentävät kommunikaatiossa palautejärjestelmää, so-

siaalisia pikaviestejä, keholle piirtämistä, kontakteja henkilöihin ja ympäristöön sekä liikkeillä opastamista.

Tutkimuksen tulosten soveltaminen

Riitta Lahtinen toivoo, että hänen tutkimuksestaan hyötyvät monet eri vammaisryhmät kehitysvammaisista näkövammaisiin, ikääntyneet sekä opetus- ja sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät ammattilaiset kuten viittomakielen ja kuurosokeiden tulkit, kuntouttajat ja lähihoitajat vanhuksissa. Lahtista kiinnostaa menetelmän käyttö perheenjäsenten kesken, mutta myös sen mahdollisuudet vaikeasti vammaisten lasten ja aikuisten kuntoutuksessa ja arjessa.

Lahtisen tutkimuksessa seurattiin 14 vuoden ajan henkilöä, jonka kuulo ja näkö heikkenivät jatkuvasti. Tuona aikana kehittynyt kommunikaatio ja sen metodit kirjattiin tutkimusta varten. ■

Lähde: Helsingin yliopisto
Viestintäosasto, väitöskirjaa koskeva tiedote 22.1.2007

Hallitus 2008

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus 2008. Takana seisomassa vasemmalta: Merja Vähämä, Vesa Pikkuhookana (asiantuntijajäsen), Aatos Ahonen ja Tuula Hartikainen. Edessä istumassa vasemmalta: Päivi El Gharb, Marjo Nurminen, puheenjohtaja Seppo Jurvanen ja varapuheenjohtaja Ulla Kungas. Kuvasta puuttuu hallituksen toinen asiantuntijajäsen Kirsti Tero. Kuva: Kalle Kiviniemi.

Sydämelliset onnittelut Riitta Lahtiselle erittäin merkityksellisen ja ainutlaatuisen väitöskirjatyön johdosta. Olet tehnyt valtavan työn kuurosokeiden kommunikaation tutkimisessa ja kehittämisessä. Toivotamme Sinulle menestystä ja voimia myös jatkotutkimuksen parissa. Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus.

Retkellä Heurekassa

Seija Holmila

Tammikuun alkupuolen päivä valkeenee harvinaisesti lunta tupruttaen. Turun ja ympäristön kuurosokeiden kerhon jäseniä sonnustautuu junamatkaan. Suuntana on Heureka Vantaan Tikkurilassa ja siellä näyttely ”Dialogi hiljaisuudessa”.

Saapuessamme lippuluukulla on jonoa ja epäselvyyttä. Siitä seuraa varttitunnin viive aikataulumme. Lähdemme seuraamaan esitystä. Kaikilla on kuulosuojaimet korvilla. Meitä ohjaa reipas ja luontevasti toimiva kuuro nuorimies. Aluksi meidät ohjataan muiden kiinnostuneiden mukana verhoitua käytävää pitkin huoneeseen, jossa tehdään käsillä varjokuvia. Hauskaa! Varjokuvat ovat usealle meistä tuttuja jo lapsuudesta.

Tällaisia huoneenomaisia tiloja on vielä pari, kolme lisää. Meidän pitää esittää vuorotellen toisillemme panto-miimina tunteita tai tapahtumia, joka on kirjoitettu pahvikortille. Jotkut näyttelyvieraat tunnistavat esityksestä, mistä asiasta on kyse. Välillä ohjaaja auttaa tai näyttää, kuinka asian voi esittää niin, että se on helpompi arvata.

Lopuksi meille kaikille annetaan viittomamerkkinen nimi, jos sellaista ei ole aikaisemmin. Minulle tulee kiusaus vaihtaa viittomanimeäni, mutta pysyttelen kuitenkin siinä, minkä olen saanut aikaisemmin. Vielä ennen kahvilaa pitää jokaisen esitellä itsensä ”minun nimeni on” ja näyttää oma viittomanimi.

Kahvilassa jäämme vielä katsomaan pöydissä olevia näyttöpäätteitä. Niissä on erilaisia viittomakieleen liittyviä väittämiä, joihin voi vastata.

Vieraskirjan teksteissä näkyy kiittäviä ja haltioituneita kirjoituksia siitä, kuinka asioita ja tunteita voidaan esittää käsillä ja ilmeillä. On hienoa, että kuurous tuodaan mutkattomana kaikille ihmisille koettavaksi.

Vaikuttava planetaario

Kun kerran Heurekassa ollaan, haluamme käydä katsomassa muitakin esillä olevia näyttelyitä. Utuinen planetaario on mahtava kokemus. Planetaario on teatteri joka on rakennettu tähtitiedettä esitteleviä esityk-

siä varten. Heurekan planetaarios-
sa esitetään elokuvaa avaruudesta,
maapallon ja tähtien synnystä, pla-
neettojen törmäyksistä sekä maapal-
lon sijainnista muihin planeettoihin ja
tähtiin nähden. Elokuvaa seurataan
lepotuolissa, lähes makuuasennos-
sa. Kokemus on huikaiseva. Lähes
pyörivältä vaikuttavan avaruuden
keskeltä sinkoilevat valtavat metalli-
lohkareet kuin kivet uhkaavasti kohti
katsojaa. Taivas on tähdessä, Seu-
lasen ja Otavan tähtikuviot erottuvat.
Planetaarion ilma kokonaisuudes-
saan vaikuttaa siniseltä. Tuntuu vä-
hän ahdistavalta. Eri puolilta lentävi-
en lohcareiden havainnointia auttaa
Stinan kuvailutulkkaus.

Esitys kestää puoli tuntia. Kuvat hei-
jastetaan planetaarion puolipallon
muotoiseen kattoon, ei siis valkokan-
kaalle. Hienoa. Hienoa siksikin, että
muistin opiskeluajalta, kuinka luin ai-
heesta alkuräjähdyksen, Big Bangin, maa-
ilmankaikkeuden syntyä. Myös pla-
neettojen suhteellinen koko toisiinsa
nähdessä on selkeästi havaittavissa
esityksessä. Meidän Telluksemme on
mitättömän pienen näköinen. ■

Viisi kysymystä

Koonnut Aatos Ahonen

1. Sigillografi on tutkija, mutta mitä sigillografi tutkii?
2. Mihin tähtikuvioon Pohjantähti kuu-
luu?
3. Kala nimeltä punasimppu on herk-
koa, mutta mitä kauppanimeä siitä
meillä käytetään?
4. Kreikan mytologiassa on Argos-
niminen jättiläinen. Montako silmää
tällä jättiläisellä on?
5. Mikä eläin on kuningastyranni?

Vastaukset:

1. Sinettejä
2. Pieneen Otavaan
3. Puna-ahven
4. 100
5. Lintu

Kuurosokea Helen toteutti unelmansa koiravaljakkoajelusta

Jorma Säynäjäkangas ja Helen Browne

Jorma Säynäjäkangas

Autan englantilaista **Helen Brownea** istuutumaan husky-koirien vetämään rekeen. Taustalta kuuluu aitaukses-
ta 130 rekikoiran jatkuva ulvonta. Yksi
vetokoirista tempoilee rajusti valjais-
saan: liikkeelle olisi päästävä, veri
vetää ajouralle. Helenin Suomen
matkan huippukohta on käsillä. On
sitä odotettukin. Elokuussa tuli yhdis-
tyksen tiedottajalle sähköpostia Eng-
lannista. Kuurosokea nainen, Helen
Browne Manchesterista toivoi, että
voisi tulla Suomeen kokeilemaan
koiravaljakkoajelua. Vastasin Helenin

viestiin. Koko syksyn kirjoittelimme
ja valmistelimme matkaa Suomen
Lappiin. Lopullisen päätöksen mat-
kasta Helen teki, kun kerroin kotim-
me lähellä sijaitsevasta vanhasta po-
roerotuspaikasta. Siellä voi suuria
mäntyjä halatessa kuulla oravan sy-
dämen lyönnit.

Helen oli perheemme vieraana mei-
dän kodissamme torstai-illasta maa-
nantaiaamuun 10.-14. tammikuuta.
Tuona viikonloppuna satoi paljon lun-
ta. Puiden oksat notkuivat tykkylumen

painosta. Yritin kuvailla Helenille Lapin lumoavaa kauneutta. Helen on sokea ja hänelle pitää puhua selkeää englantia lähelle oikeaa korvaa. Perjantain pidin ylityövapaata, jotta sain pitää vieraasta mahdollisimman hyvää huolta. Kävimme **Irene Kangasniemen** käsityöpajassa tutustumassa sarvi- ja nahkatöihin. Helen ihastui noitarumpuun, jonka Irene oli tehnyt lahjaksi minulle. Irene on toiminut pitkän aikaa Lapin kuurosokeiden taideopettajana aluekursseilla. Samalla reissulla kävimme tapaa-
massa joulupukkia Napapiirillä.

Vierailimme Kemijärven vanhainkodissa virkeän, lähes 97 vuotta vanhan kuulonäkövammaisen naisen luona. Helen antoi suudelman vanhuksen otsalle. Helen kertoi, että kaikkein parasta antia hänelle oli tavata tämä virkeä vanhus ja kuulla hänen iloinen naurunsa. Vierailunsa päätteeksi Helen lahjoitti Lapin kuurosokeiden kerholle 54 euroa.

Olen juuri aloittanut vuoden mittaisen vuorotteluvapaani. Asiakkaita jää ikävä, eikä työhön paluu pelota. Myös vaimoni **Anne** jäi vuoden vuorotteluvapaalle sosiaalityöntekijän työstä. Helenin vierailu oli upea kokemus meille molemmille, ja samalla hyvä aloitus vapaavuodelle. Miten mahtava yhteys meillä syntyikään Helenin kanssa! Helen haluaa tulla Lappiin uudelleen kesällä keskiyön auringon aikaan. ■

Teija tuuraa Jormaa

Teija Tsutsunen on 160 cm pitkä, hänellä on siniset silmät ja lyhyet ja vaaleat hiukset.

Olen Teija Tsutsunen ja työskente-
len aluesihteerinä Jorma Säynäjäkan-
kaan sijaisena hänen vuorotteluva-
paansa ajan eli tämän vuoden. Eri-
koinen sukunimeni on peräisin isäni
suvulta Karjalan Suojärveltä. Tällä
hetkellä saman sukunimen omaavia
asuu Suomessa noin 100 henkilöä.

Lappi työympäristönä ei minulle, Kai-
nuun tytölle vallan tuntematon ole.
Olen aikaisemmin työskennellyt muu-

taman vuoden ajan opettajana Ro-
vala-Opistossa Rovaniemellä.

Monet tuntevat minut tulkkina. Olen-
han työskennellyt alalla 80-luvulta
lähtien. Viime vuodet tosin olen toi-
minut pääosin kouluttajana eri oppi-
laitoksissa. Kun työni Kainuun Näkö-
vammaisten projektisihteerinä päät-
tyi, tuntui luontevalta siirtyä teke-
mään Jorman työtä vuodeksi. Totta
puhuen, hieman jännittää siirtyä Jor-
man "saappaisiin".

Uskon, että te hyvät yhteistyökump-
panit tarjoatte minulle mieleenpainu-
van vuoden uusien haasteiden pa-
rissa. Odotan innolla yhteistyötä
kanssanne!

Puhelin ja osoitetietoni ovat samat
kuin Jormalla. Sähköpostiosoitteeni
on teija.tsutsunen@kuurosokeat.fi

Soitellaan, viesteillään, tavataan! ■

Kuukauden aforismi:

Anu Mikkola

Sateenvarjosi ei suojaa sinua
omilta kyyneleiltäsi. ■

Laskiaisena

Elvi Turunen

Nyt luistaa suksi
ja kulkee pulkka,
taas lumiukkoja muotoillaan.
On tullut talvi
ja uudet touhut
on tuonut meille se tullessaan.

On vihdoinkin saatu valkohanget,
pakkasukko nurkissa jo paukuttaa.
Kaikki, jotka herää
mäen päälle rientää,
suksin, kelkoin
korkealle kiiruhtaa,
sieltä alas sukkelasti.
Vauhdissa kaikkien luonne
kestäväksi punnitaan.

Voi kun on hauskaa
kun laskiainen tullut on.
Hän vasta ois kunnoton,
jos ei laskiaisena mennä huristaisi,
kelkassansa huudahtaisi
"pellavia pitkiä!"
Oikein pitkiä pellavia! ■

Ihana ilta Sampolan keittiössä

Vas. Kotitalousneuvoja Auli Pulli kertoo terveellisestä ruoasta, Ari Kääpä seuraa tulkkia. Oik. Ari keskittyy hedelmäsalaatin tekoon, Sanna Tuomaa-neuvoo Hilja Rantataloa. Kuvat: Veikko Poutiainen.

Nimimerkki Ojoisten torppari

Hämeenlinnan kuurosokeiden kerho järjesti kerhonohjaaja **Sannan** avulla meille kerholaisille ihanan illan Sampolan keittiössä. Illan aiheena oli terveellinen iltapala, ja siitä meille kertoi Etelä-Hämeen Martat ry:n kotitalousneuvoja **Auli Pulli**. Aluksi hän luennoi meille terveellisestä ruoasta ja kauniista pöytätavoista ja kertoi myös Etelä-Hämeen Martat ry:n toiminnasta. Martat järjestävät erilaisia kursseja. Heidän omassa opetuskeittiössään on kokkikursseja erilaisista teemoista. Lisäksi neuvotaan terveellisestä ruoasta, hyvistä pöytätavoista, sairaan ruokavalioista, suolan, ras-

van ja sokerin vähentämisestä ruokavaliossa. Kotiruoka on suosittu aihe, samoin lasten ruokavalio. Luennoimassa käydään monissa tilaisuuksissa ja yksityiskodeissa.

Meitä oli paikalla **Eila, Hilja, Ari, Kari, Riitta-Liisa** ja minä tulkkeineen ja avustajineen. Auli antoi meikäläisille työskentelyohjeet: tukka piiloon mysyn alle ja suojakäsineet käsiin, ettei ruokaan pääse bakteereita ja likaa. Valmistimme lämpimiä leipiä Marttojen tapaan. Leivän päälle laitoimme ananasta ja kinkkua sekä päällimmäiseksi kevyttä juustoraastetta. Jälki-

ruokana oli hedelmäsalaatti Marttojen tapaan. Siihen suikaloimme erilaisia hedelmiä, ja joukkoon sekoitimme lisäksi raejuustoa ja rusinoita. Auli tarkkaili meitä ja opasti. Iloinen ilmapiiri levitti keittiöön, teimme ruokaa hymy huulilla. Lämpimät voileivät muhivat uunissa kauniin kullanvärisiksi.

Auli kertoi, miten astiat katetaan pöytään oikeaoppisesti. Kaapista ei kuitenkaan löytynyt alkuruokahaarukoita ja veitsiä, joten tyydyimme syömään leivät käsin servettien avulla. Maukkaiden lämpimien voileipien ja hedelmäsalaatin kanssa maistui kahvi ja tee.

Auli kyseli meiltä, että mitä tavallisesti itse syömme kotona ja mitkä ovat lempiruokiamme. Jokainen kertoi oman lempiruokansa. Oma suosikkini on maartisokka-lipstikka-kasvisosekeitto. Teen mielelläni kotiruokaa. Meillä kaikilla kerholaisilla on kuitenkin se ongelma, että heikko näkö vaikeuttaa ruoanlaittoa, tarvitsisimme apua ruoan teossa.

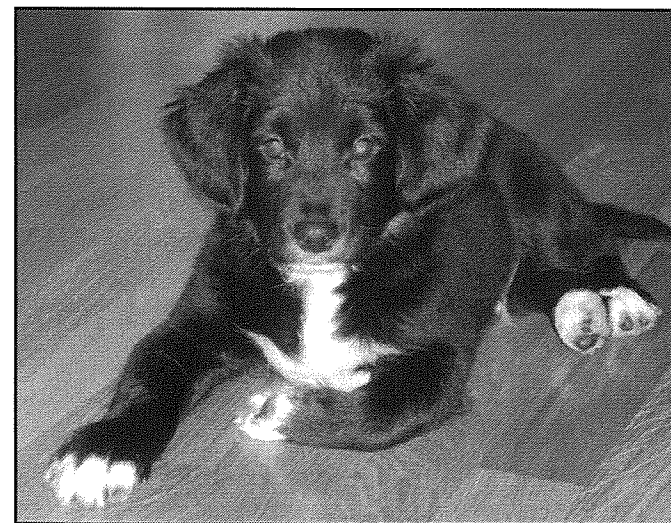
Illan loppuksi lauloimme kiitosvärssyn Aulille ja Sannalle. Iloinen ilta loppui ja koitti lähdön aika. Tulkeille ja avustajille lämmin kiitos. ■

Kotimiehenä ja Vili-koiran renkinä

Nimimerkki Ojoisten torppari

Tyttäreni pyysi minua kotimieheksi ja samalla **Vili**-koiran seuraksi kun perhe lähti lomalle. Sekarotuinen Vili vihasi kaikkia muita koiria. Kun Vili näkee toisen koiran se painautuu alas korvat luimussa ja yrittää hyökätä kimppuun.

Kun vein Vilin aamukävelyllä metsään pidin sitä tiukasti kiinni talutushihnassa, mutta se kiskoi minua perässään vaikka sen panta kiristi. Huusin kovaläänellä, että ptruu,ptruu.ptuu. Vili pysähtyi ja katseli minua ihmeissään. Se varmaan mietti, että kuka tässä on he-

Vili-koira poseeraa

vonon. Loppumatka sujui hyvin. Pidin Vilin tiukasti kiinni talutushihnassa niin, että se kulki vieressäni. Kun sanoin "mars paikalla", Vili istui heti ja katsoi minua. Sanoin, että ei saa hyökätä

toisten koirien kimppuun, tai voin antaa piiskaa. Onneksi Vili käveli kauniisti vieressäni kanssani kotia kohti. Mietin, että Vilin kanssa kannattaa mennä mieluummin metsään kuin tielle.

Kotimiehenä ollessani kävin neljä kertaa päivässä Vilin kanssa metsälenkillä. Sanoin joka kerta, että "Vili ulos, ptruu, ptruu, ptruu". Laitoin sille pannaan kaulaan ja pidin tiukasti talutushihnasta kiinni. Kun näin koiran tulevan Viliä kohti, niin huusin omistajalle, että älä tule lähelle, koska tämä koira uhkaa hyökätä sinun koirasi kimppuun. Omistaja totteli ja piti koiransa kauempana. Olen kokenut karkeakarvaisten koirien omistaja ja tiedän, miten koiria pidetään kurissa, mutta Vili on erilainen kuin muut koirat. Kun ulkoiluttaminen onnistui ilman hyökkäämisiä, annoin herkkupalan Vilille kiitokseksi. Usein metsälenkit sujuivat ilman ongelmia. Kerran tuli hirviemo tuli yllättäen vasansa kanssa tielle. Vili alkoi haukkua ja karkotti ne pakoon.

Tyttären kotona siivosin ja tein muita kotihommia. Vili seuraili aina vieressä ja ihmetteli, kun ei kuulunut mitään ääniä, kuten radiosta musiikkia tai lasten huutamista. Vili aavisti, että en kuule mitään. Alkuun se meni haistelemaan tyttäreni, vävyni ja heidän lastensa sänkyjä. Missä he ovat, Vili näytti ihmettelevän. Se istui oven takana ja kuunteli, kuuluuko auton ääniä ja oman väen askelia. Se tuli

katselemaan minua, kosketti kuonolaa ja nosti tassun polveni päälle häntäänsä heiluttaen. Kysyin, että mitä asiaa. Vili vastasi haukkuen kovalla äänellä niin, että ääni täristi ruumista. Sanoin, että älä huuda minulle. Istuskelin usein pihaterassilla kaikessa rauhassa lukemassa lehtiä tai kirjoja suurennuslasin avulla. Kerran Vili kosketti kuonolla käsiäni kun postikantajalla oli jotain asiaa. En ollut kuullut ovikellon soittoa ja Vili ymmärsi sen. Kun Vili halusi lähteä ulos lenkille se poimi suuhunsa hyllystä pannaan ja talutushihnan ja toi ne jalkojeni juureen.

Viihdyin Vilin kanssa kaksi viikkoa. Ärhäkkä Vili ja minä olemme kaksi yksinäistä sydäntä. Kun olin kotiin lähdössä ja pakkasin tavaroitani katsoi Vili ihmeissään, että minne olen menossa. Se luuli, että otan sen mukaani. Sanoin, että ei, pyöräilen yksin kotiin seitsemän kilometrin matkan. Kun tyttären perhe palasi myöhemmin illalla kotiin, niin naapuri kertoi heille, että Vili oli itkenyt kovaan ääneen minua ikävöiden. Mutta pian se unohti ikävänsä, kun näki rakkaat omistajansa. Tyttären perhe ihmetteli, kuinka rauhalliseksi ja tasapainoiseksi Vilin käytös oli muuttunut. Kun käyn heillä kylässä, tuntee Vili jo kaukaa kävelytyyliini. Vaikka Vili ei hauku oman perheen jäsenille, se tulee minua ovelle vastaan ja tervehtii minua haukkuen kovalla äänellä. ■

Muistoja Oulun kerhon taipaleelta

Hilkka Kälkäinen ja Pekka Juusola

Oulun kerho vietti 20-vuotisjuhliaan marraskuun 17. päivä 2007. Artikkelin on kooste aluesihteerin Hilkka Kälkäisen ja kerhon entisen puheenjohtajan Pekka Juusolan juhlapuheista.

Hilkka Kälkäinen muistelee:

Tulin töihin Suomen Kuurosokeat ry:n palvelukseen helmikuussa 1984 Oulun evankelisluterilaisten seurakuntien erityisdiakoniatyöstä. Oululaiset asiakkaat olivat pääasiassa tuttuja minulle.

Oulussa ei aikoinaan ollut kovinkaan monta viittomakielentaitoista työntekijää minun lisäkseni. Virallisia tulkkeja ei ollut. Paikalliset kuurojen työntekijät toimivat usein tulkkeina lääkäreiden vastaanotoilla. Aina joskus jouduin itsekin tulkiksi lääkärin vastaanotolle. Muistan selvästi erään käynnin, jolloin arvovaltainen oululainen lääkäri, nykyään professori, ehdotti, että oululaisille kuurosokeille pitäisi perustaa oma kerho. Hän perusteli ehdotustaan sillä, että omassa kerhossa kuurosokeat saisivat sosiaalisia kontakteja. Nykyisin käytettäisiin sanaa vertaistuki.

Keskustelimme aikamme kerhon tarpeellisuudesta ja sen mahdollisuudesta toimia. Emme vain tahtoneet oikein päästä asiassa yhteisymmärrykseen, äänenpainommeikin taisi nousta. Lopulta lääkäri sanoi hiukan kiivastuneena, etkö sinä ymmärrä tätä asiaa, olenhan minä sentään psykiatri. Maltoin mieleni ja sanoin, että ymmärrän toki, olenhan minä diakonissa. Keskustelu päättyi tähän.

Jälkeenpäin ajattelin, voi hyvän aika, kun nuo lääkärit ovat ajattelemattomia. Eihän kuurosokeiden kerho voi mitenkään toimia. Tämähän on yksilöllistä työtä, mietin!

Nyt Oulun kuurosokeiden kerho on toiminut jo parikymmentä vuotta.

Niin...mitäs tämä psykiatri ja professori sanoikaan vähän yli 20 vuotta sitten?

Pekka Juusola muistelee:

Oulun kuurosokeiden kerho perustettiin vuonna 1986. Aluesihteerin Hilkka Yli-Penttilä - nykyinen Hilkka Kälkäi-

nen - kutsui paikalle kuurosokeita Oulusta ja maakunnista. Samoihin aikoihin perustettiin monia muitakin kuurosokeiden kerhoja eri puolilla maataamme. Kuurosokeilla oli selvä tarve kokoontua yhteen. Monen kuurosokean oli lähes mahdoton olla mukana näkövammaisten-, kuurojen- tai huonokuuloisten toiminnassa, koska kommunikaatiotavat niissä ovat nopeatempoisia, valaistus huono tai tilanteet liian meluisia.

Kerhon pari ensimmäistä vuotta meni lähinnä Hilkan ohjauksessa. Pari vuotta toimittuaan kerhon vetäjäksi valittiin Pekka Juusola ja rahastonhoitajaksi **Suoma Isometsä**.

Kerhon rahatilanne helpottui, kun Suomen Kuurosokeat alkoi myöntää varoja kerhon omaan käyttöön ja päättävältään. Rahat mahdollistivat erilaiset retket toisten kuurosokeiden kerhojen vieraaksi ja kutsut meille vastavierailulle. Vierailuista esimerkkinä mainittakoon Uumajan kuurosokeat ja vierailu Tromssan kuurosokeiden toimintakeskukseen. Kahdesti on reissattu Pohjois-Norjan puolella. Tunturikerhon ja Lapin kuurosokeiden kiertävän kerhon kanssa olemme tehneet tiivistä yhteistyötä. Kerrankin reissasimme yhdessä isolle bussilla, joka oli täynnä kuurosokeita, tulkkeja ja oppaita. Oli siinä matkustamisen meininkiä ja tunnelmaa.

Oulun kerhotilaisuuksissa on ollut tavallisesti paikalla 7-15 kuurosokeaa. Vuonna 2006 Haapajärven kuurosokeiden kerho liittyi Oulun kerhoon ja siitä johtuen osallistujamäärä kerhossa on ajoittain vaihdellut suuresti. Kaksi kuurosokeaa henkilöä on pakko tässä yhteydessä mainita: **Elsi Kauppinen** Raahen Pattijoelta ja **Pekka Jaakola** Ylivieskasta. Pitkä välimatka ja vaikea-asteinen kuurosokeus ei ole heitä lannistanut, vaan kerhoon tuleminen on ollut heille itsestään selvää koko kerhon historian ajan.

Vuodesta 2005 Oulun Kuurosokeiden kerholle saatiin uutta voimaa, sillä kerhon vetovastuun otti hoitaakseen **Leila Rytimaa**. Hän myös itse leipoo maukkaat ja lämpimät pikkupullat kerhomme tilaisuuksiin.

Oulun kerhon puolesta kiitokset Hilikka Kälkäiselle, sillä niin monessa järjestelyissä olet ollut mukana! Kiitokset lentäköön myös Tulkikeskukselle ja kaikille tulkeille! Kiitokset ansaitsevat yhteistyöstä niin OYS, Oulun sosiaalitoimi kuten myös Oulun seurakunnat! Oulun seurakuntien kanssa on ollut alusta asti tiivistä yhteistyötä. ■

*Viereisen sivun kuvat: Oulun kaupungin tulkki **Ulla-Maija Aaltomaa** ojensi kaupungin puolesta ruusun jokaiselle kerholaiselle. Kuvissa näkyy osa kukitetuista. Kuvat: Hilikka Kälkäinen.*

Pekka Juusola ja kerhonvetäjä Leila Rytimaa.

Anna-Liisa Lehtomäki

Raili Avila

Olavi Eira

Elsi Kauppinen

Juhlayleisöä